

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1978

BRNO 1980

der Feste von Čejkovice Glimmer als eines der relativ chronologischen Kriterien verwenden.

Das ursprüngliche Gemäuer hat man einerseits in der gegenwärtigen Schlossverbauung, andererseits in neun von zwölf im Jahre 1978 verwirklichten Sonden entdeckt /siehe Plan/.

Die bedeutendsten Überreste des gotischen Gemäuers, das sich in der gegenwärtigen Verbauung befindet, hat man im Erdgeschoss des prismatischen Turmes und im äusseren Teil des nordöstlichen Schlossflügels gefunden. Das Material dieses Gemäuers, gleich wie das in den Sonden entdeckte Gemäuer, ist Flyschsandstein und Brekzien aus der Umgebung.

In Sonde Nr. 1 fand man Überreste eines oben eingewölbten Gemäuers, das dann in einer regelmässigen geglätteten Form in die vorläufig festgestellte Tiefe von 4m fortsetzt, wo jedoch noch nicht der Fundamentfuss gefunden worden war. In Sonde Nr. II wurde ein geglättetes Gemäuer entdeckt, das vorläufig bis zu einer Tiefe von 2 m untersucht wurde und teilweise unter der heutigen Burggrabenmauer aus Ziegeln verlief, nach 8m jedoch bog es in südöstlicher Richtung ab. Sonde Nr. III verfolgte wahrscheinlich die Fortsetzung des Gemäuers der Sonde Nr. I. Bisher wurde ein ungefähr halbkreisförmiges Gebilde gefunden, das ein Rest der spätgotischen Bastei sein könnte. In Sonde Nr. IV entdeckte man unter dem erweiterten Fundament der Burgwallziegelmauer in einer Tiefe von 2,80 m ein um 0,20 m abgesetztes Steinfundament, das in eine Tiefe von 3,50 m reichte. Diese Situation entspricht der Lage der Fundamente des äusseren Teiles des heutigen nordöstlichen Schlossflügels, der vielleicht die Innenmauer des ursprünglichen gotischen Objektes vorstellt. Sonde Nr. V wurde zur Beglaubigung der Existenz des selbständigen steinernen Fundamentes unter dem Fundament der Burggrabenziegelmauer ausgehoben. In Sonde Nr. VI wurde eine komplizierte Situation im Raume zwischen dem Turm und dem südlichen Barockanbau des Schlosses enthüllt. Hier hat man das ursprüngliche Gemäuer gefunden, das aus dem oben angeführten Material gebaut war. Mit Rücksicht zu der Kompliziertheit der festgestellten Situation konnte bisher in dem Plan sein genauerer Verlauf nicht erfasst werden. Mit den weiteren Sonden wurde vorläufig festgestellt, dass im Hofraum Überreste des ursprünglichen Gemäuers mit Rücksicht zu den häufigen Terrainherrichtungen wahrscheinlich nicht erhalten blieben. In Sonde Nr. XI entdeckte man ein Gemäuer, das in südlicher Richtung quer durch einen Raum des nordöstlichen Flügels verlief. Es könnte vielleicht an das Gemäuer der Sonde Nr. II anknüpfen. Sonde Nr. XII entdeckte einen Streifen, eines breiten, oben gewölbten Gemäuers, das unter die Burggrabenziegelmauer reicht und mit einer ca. 30cm breiten Lücke mit dem Kellergewölbe unter dem Burggraben in Nachbarschaft steht.

In den weiteren Saisonen wollen wir uns auf die Ergänzung des bisher festgestellten Grundrisses der gotischen Feste und auf die Suche des Abwehrgrabens konzentrieren.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM V UHERSKÉM HRADIŠTI - STARÉM MĚSTĚ

/okr. Uherské Hradiště/

Robert Snášil - Rudolf Procházka, Slovákcké muzeum Uherské Hradiště

/Tab. 6/

Archeologický výzkum Slovákckého muzea ve Starém Městě byl prováděn ve dvou sezónách 1977 - 1978 v souvislosti s připravovanou výstavbou mateřské školy a zdravotního střediska v trati "Za zahradou". Záchranné akce byly realizovány ve spolupráci s pravěkým oddělením Moravského muzea v Brně, které zkoumalo nejstarší, velkomoravský horizont v uvedené poloze.

Během dvou let byla prozkoumána celková plocha asi 15 900 m². Z toho na 1 850 m² byl ve dvou etapách proveden geofyzikální průzkum /Interdisciplinární racionalizační brigáda při AÚ ČSAV v Brně/. První část je již vyhodnocena, výsledky vykazují 75% účinnost měření. Příslušný materiál ze sezóny 1977 byl již podroben archeobotanickému /E. Opravil/, petrografickému /S. Zachrle/ a chemickému rozboru /Z. Kašparovský/.

Ve zkoumaném areálu bylo vypreparováno 157 středověkých objektů sídlištního charakteru a 1 středověký hrob. Objekty lze zařadit do období asi 500 let, přičemž představují tři výraznější časové horizonty: a/ konec 12. - pol. 13. stol., b/ konec 13. - pol. 14. stol., c/ 14./15. stol. - poč. 17. stol. Kromě toho byly zachyceny novověké objekty a zásahy z 18. a 19. stol.

Objekty nejstaršího horizontu vytvářejí určité urbanistické shluky. Západní část vykazuje seskupení spíše obytných útvarů, které představovaly především pozůstatky vyhřívacích pecí /např. obj. 6 - 10/, dále zásobní a odpadové jámy. Nepočtená dílenská zařízení zde zastupovaly zejména pece na pálení vápna /obj. 56, 57/, pekárna /obj. 22/ a dýmčací pec /obj. 54/.

Střední úsek zaujímal dvě seskupení hospodářských a výrobních objektů, mezi nimiž vedle zásobních a exploatačních jam byly zachyceny dvě vápenky a jeden obytný objekt /obj. 80, 83, 84/. Mezi tímto úsekem a východní částí se podařilo zachytit a prozkoumat šesti řezy příkopů, probíhající v mírném oblouku v orientaci sever-jih. Byl zachycen v délce 70 m, avšak pokračuje zřejmě oběma směry. Vzhledem k rozměru /šířka 5 m, hloubka 2 m/ a eventuálnímu doplnění náspem a palisád-

dou mu lze přiřknout obrannou funkci, ovšem zatím není jasný jeho vztah k jednotlivým částem sídliště. Příkop porušoval na dvou místech velkomoravské objekty a ve výplni se nevyskytoval materiál mladší než 13. stol. Za nejspodnější hranici jeho vzniku lze tedy považovat 10. stol. zaniká zřejmě ve 13. stol.

Do východní části oddělené příkopem se zřejmě koncentrovala hrnčířská výroba. Svědčí o tom několik nepravidelných, mělce zahluobených objektů, vyplněných střepy z neúspěšných vsádek do hrnčířských pecí /obj. 88, 90, 97, 99/. Do zahluobeného objektu 90 /hliník/, byla druhotně vestavěna hrnčířská pec, z níž se podařilo zachytit část zadního vypalovacího prostoru a roštu. Další pece nebyly zachyceny. Jiné druhy výrobní činnosti zde zastupuje pouze milířisko /obj. 123/. Většinu objektů v tomto úseku tvořily zásobní, odpadní a exploatační jámy a obytné objekty reprezentované zbytky vyhřívacích pecí/např. obj. 131, 134, 135/. Uvedené osídlení náleží raně středověké trhové vsi Veligradu. Zaniká z podstatné části zřejmě náhle po polovině 13. stol., což koresponduje s údaji, uváděnými v písemných pramenech. Královské město Uherské Hradiště, založené kolem roku 1253, bylo totiž kolonizováno přesídlenci z trhových vsí Kunovic a Veligradu. Na prozkoumané ploše zcela chybí nálezy z 11. a 1. pol. 12. stol. Podle drobných výzkumů Slovákého muzea z let 1965 a 1966 stávala původní osada Veligrad, uváděná poprvé k r. 1141, nejspíše v poloze Na špitálkách. Snad teprve v souvislosti s jejím přechodem do vlastnictví velehradských cisterciáků došlo k posunu osídlení na severovýchod a zároveň k povýšení na trhovou ves.

Další horizont, datovaný do konce 13. stol. a 1. pol. 14. stol. představovaly v západní části areálu především obytné objekty /zbytky vyhřívacích pecí/. Doprovázely je vedle zásobních a odpadových jam též chlévy a kotce pro ustájení domácích zvířat /obj. 33, 35, 41, 61/. Z výrobních zařízení lze uvést chlebovou pec /obj. 1/. Ve východní části byla odkryta polozemnicová stavba s kůlovými vzpěrami krovu a srubovou konstrukcí stěn /obj. 120/. Byla členěna na část obytnou, s otopným zařízením, a hospodářskou. K objektu patřila pravděpodobně kovárna /obj. 117/ a cisterna /obj. 125/. Z dalších příbytků se zachovaly opět jen základy vyhřívacích pecí /např. 121, 122/ a příslušné sídelní jámy.

Zvláštní pozornosti si zaslouží dvě studny, po jedné v západním a východním úseku areálu /obj. 101, 30/, šachtice byly opatřeny kamennou plentou a zachovala se též čtvercová výdřeva dna. Třetí středověký horizont lze rámcově zařadit do konce 14. stol. až počátku 17. stol. Je reprezentován ve starší fázi zejména hospodářskými objekty /např. obj. 3, 5, 11/. Několik vyhřívacích pecí lze datovat do druhé poloviny 16.-poč. 17. stol. /obj. 46, 71, 72, 105/. Odkrytou mělkou vodní nádrž s nálezy převážně 17. a 18. stol. lze interpretovat jako rybníček Žabník, známý z novověkých písemných pramenů.

Výzkumem se podařilo získat celkem 32 249 nálezů. Nejpočetnější složku tvořily zlomky keramiky. Zvláště si zaslouží pozornost materiál nejstaršího horizontu, představovaný tuhými zásobnicemi a hrnci se svisle vytaženým okrajem, dokumentující výraznou hradištní tradici. Nečekaným nálezem v tomto raném období je zlomek trojnožky.

Od 2. pol. 13. stol. přibývá tvarového bohatství keramiky. Vedle hrnců jsou zastoupeny džbány, poháry, trojnožky, pokličky a další. Zmínky si zaslouží železné hospodářské nářadí, zvláště z obj. 120, součásti vybavení domácnosti, podkovy a ostruhy, jakož i značné množství kovářské strusky.

Jediný kostrový hrob náležel nerituálně uloženému nebožtíkovi, vybavenému váčkem se šesti mincemi, hřebenem a nožem. Mince jej datují do počátku třetího desetiletí 17. stol. /určení provedl doc. J. Sejbal, Moravské museum/.

Rozsáhlým výzkumem se podařilo obohatit naše poznání ekonomických sídelních poměrů středověké osady v období před založením královského města i v průběhu dalšího vývoje v jeho předpolí. Rychlé provedení záchranné akce umožnilo stavebním podnikům zahájit výstavbu v dohodnutých termínech.

Rettungsgrabung in Uherské Hradiště - Staré Město. In den Saisonen 1977 und 1978 verlief die Grabung der mittelalterlichen Besiedlung in der Flur "Za zahradou". Hier wurden 157 Objekte und 1 Grab erfasst, die man in drei Horizonte gliedern kann: der ältere gehört in das 12./13. - Mitte des 13. Jahrhunderts, der mittlere dem 13./14. - Mitte des 14. Jahrhunderts, der jüngste dem 14./15. - Beginn des 17. Jahrhunderts. Zahlreich waren Werkstätten - sowie Wohnbauobjekte, mit einem dominanten Vorkommen der Produktion von Kalk und Keramik, vertreten. Ein Teil der Fläche wurde einer effektiven geophysikalischen Untersuchung unterzogen.

K LOKALIZACI RUSOVA

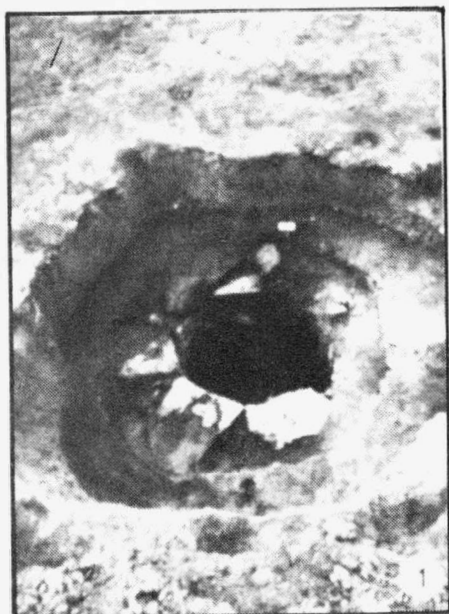
/okr. Uherské Hradiště/

Robert Snášil, Slováké muzeum Uherské Hradiště

Vesnice se připomíná pouze jednou, ve Zdikově listině k roku 1141, kdy celý Rusov /Rusou/ ná-

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1978

Vydává	: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor	: akademik Josef Poulík
Redaktoři	: dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady	: dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby	: doc. dr. B. Klíma, A. Malinková, A. Šik
Na titulním listě	: železná motyka ze slovanského sídliště u Palonína
Tisk	: Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo	: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis	: 450 kusů - neprodejné

Tab. 6

Uherské Hradiště-Staré Město /okr. Uherské Hradiště/. Středověké osídlení. 1 studna, objekt č. 101; 2 trojice vyhřívacích pecí z nejmladšího horizontu, objekt č. 105; 3 celkový pohled na u - sedlost z 13. - 14. století, objekt č. 130. - Mittelalterliche Besiedlung. 1 Brunnen, Objekt Nr. 101; 2 drei Ausheizöfen aus dem jüngsten Horizont, Objekt Nr. 105; Gesamtansicht auf das An - wesen aus dem 13. - 14. Jahrhundert, Objekt Nr. 130.